

‘We houden kennis graag in eigen huis’

In Amstelveen houdt de filosofie van het ‘pantoffelgroen’ al ruim een eeuw stand

Om recht te doen aan de lange en rijke traditie van Amstelveen als übergroene gemeente, heeft Stad+Groen ervoor gekozen om ditmaal niet met een wethouder op pad te gaan, maar met Tabitha van Hove, hoofd wijkbeheer. Zij mag zich al 22 jaar in verschillende rollen bemoeien met de groenvoorzieningen in de stad. Maar zelfs Van Hove’s rijke loopbaan bij de gemeente beslaat slechts een fractie van de geschiedenis van het Amstelveens ‘pantoffelgroen’.

Auteur: Paul van der Sneppen

6 min. leestijd

OP DE FIETS

stadsplanning waarin groen centraal staat. In het begin van de 20e eeuw reikte de gemeente nog tot aan het Amsterdamse Sarphatipark. Industrialisatie en urbanisatie noopten de hoofdstad echter tot annexaties, die uiteindelijk de huidige grenslijn van Amstelveen hebben bepaald.

Terwijl in de hoofdstad druk werd gebouwd voor de arbeidende klasse, trokken de welgestelde Amsterdammers allengs de stad uit, op zoek naar meer ruimte en rust. Burgermeester Arie Colijn van Nieuwer-Amstel speelde goed in op die trend. Hij zag kans de rijke Amsterdammers aan zijn gemeente te binden door ze een groene woonoase aan te bieden. Colijn mag dan ook gezien worden als een van de grondleggers van de filosofie van Amstelveen als groene gemeente. 'In die tijd moet ook de term "pantoffelgroen" zijn geboren', weet Van Hove daarover te vertellen. 'Amstelveners moesten, als ze hun huis uit stapten om de krant te pakken, meteen een groenbeleving ervaren. Ze hoefden daarvoor niet op pad.'

Pantoffelgroen

Colijn ging voor de verwezenlijking van die groene droom in zee met illustere tuinarchitecten als Dirk Tersteeg en Chris Broerse. Tersteeg en Broerse tekenden voor het Wandelpark, het eerste Amstelveense park dat vorm moest geven aan de filosofie van het 'pantoffelgroen'. Het idee was om eerst een park aan te leggen en dan pas de bebouwing. 'Groen staat tot op de dag van vandaag centraal in de stadsplanning van Amstelveen', vertelt Van Hove. Dat is na Colijn ook nooit anders geweest. Colijns droom overleefde de grootschalige versterking van de naoorlogse wederopbouw. 'Rond de eeuwwisseling hebben we hier wel even een tijd gehad dat we wat harder moesten pleiten voor het behoud van ons groen. Toen moesten we hier en daar wat inleveren. Maar uiteindelijk heeft de Amstelveense pantoffelgroenfilosofie altijd stand gehouden.'

De fietstocht leidt eerst naar een locatie waar de groenbeleving niettemin wreed verstoord wordt. Het is de plek waar de Amsterdamseweg de rijks- weg A9 oversteekt. Het verkeer overstemt Van Hove welhaast. 'Maar dat gaat hier veranderen. De snelweg wordt verdiept aangelegd. Dat schept de mogelijkheid om hier een groene oversteek te bouwen.' Het wordt een overkapping van 249 meter, een van de in totaal drie overkappingen die Amstelveen straks rijk is. Die wordt, geheel naar Amstelveense traditie, ingericht als park. 'De inrichting is tot stand gekomen in samenspraak met bewoners.' Om de verdieping van de A9 mogelijk

Herfststormen hebben in het Broersepark boomreuzen geveld. Sommige bomen worden uit veiligheidsoverwegingen geveld; andere blijven staan om spechten en andere diersoorten aan te trekken.

te maken, heeft de gemeente diep in de buidel moeten tasten. Amstelveen investeert maar liefst 38 miljoen in bovenwettelijke maatregelen, zoals de verdiepte ligging van de weg en de overkappingen.

Groenfilosofie

'Dat is veel geld. Toch gaat het ene na het andere college akkoord met investeringen in de groenfilosofie van de stad. We krijgen eigenlijk altijd wel de handen op elkaar voor groene initiatieven.'

Van Hove en haar collega's kunnen beschikken over een budget van een kleine 10 miljoen euro per jaar voor het onderhoud van de groenvoorzieningen. 'Dat lijkt veel, maar we doen daar ook veel mee.' Ook in Amstelveen wordt op de kleintjes gelet, bezweert de wijkbeheerder. 'Je zou het misschien niet verwachten van een groendienst die zo ruim bedeed wordt, maar we sturen niet alleen op kwaliteit. Er is zeker ook veel aandacht voor efficiency.'

Ze is eigenlijk opgeleid om groenprofessionals 'op te kweken' voor het vak. Maar Van Hove is iemand van de praktijk. Het klaslokaal heeft nooit veel aantrekkingskracht op haar uitgeoefend. De natuur lonkt. In Amstelveen viel ze ruim twee decennia geleden met haar neus in de spreekwoordelijke boter. De gemeente heeft een flinke oorlogskas en het groen in de stad mag wat kosten. De wijkbeheerder voelt zich in de bestuurlijke gemeentecultuur van Amstelveen op geen enkele wijze beperkt in haar professionele ontplooiing. 'Ik voel nog geen directe drang om hier weg te gaan.'

Urbanisatie

De Amstelveense groentraditie waaraan Van Hove zich laaft, is al ruim een eeuw onveranderd. Amstelveen, toen nog gemeente Nieuwer-Amstel, koos rond de eeuwwisseling heel bewust voor een

Waar nu nog het wegverkeer de boventoon voert, verschijnt straks een park met bomen waar vogels het hoogste woord hebben.

geniet. De heemtuin is een verschijnsel dat in het begin van de vorige eeuw door de onderwijzer en bioloog Jac. P. Thijssen werd geïntroduceerd. Het waren in eerste opzet educatieve tuinen, waarin inheemse soorten in grote verscheidenheid bij elkaar werden gebracht. Later kregen heemtuinen een meer recreatieve functie. Broerse mocht in Amstelveen maar liefst twee heemparken aanleggen, het Jac. P. Thijssenpark en de Braak.

In het Thijssenpark aangekomen, is goed te zien waarom dit werk niet wordt uitbesteed. Ondanks de nog prille lente is er al veel variëteit aan plantenlevens te zien. 'En eigenlijk treffen we het nu niet eens. Normaal zien we hier nog veel meer planten en bloemen opkomen rond deze tijd, maar de late kou heeft veel planten een tik gegeven.' Om die variëteit te behouden, moeten de heemparken enorm intensief onderhouden worden. 'Daar hebben we vakmensen voor nodig,' legt Van Hove uit. 'Om in dit prille stadium plantjes te herkennen en precies te weten wat hier wel en niet thuishoort, is een enorme plantenkennis nodig. Dat soort kennis willen we graag in huis houden.'

Verloop

Het verloop onder de medewerkers van het gemeentelijk groenbedrijf is dan ook minimaal. 'Wie hier binnenkomt, gaat niet meer weg. Je kiest hier als groenprofessional bewust voor en de kennis die je vergaart, is eigenlijk alleen hier goed inzetbaar. Het enige verloop dat we hebben, is door pensionering.'

Het borgen van kennis gebeurt ook op andere afdelingen die zich bezighouden met de openbare ruimte in Amstelveen. Ook hierin uit zich de

AMSTELVEEN IN CIJFERS

Aantal inwoners: 90.000

Aantal bomen: 32.000 straatbomen en circa 70.000 bomen in het bosplantsoen

Oppervlakte stadsgroen: 386,3 hectare

Beheerkosten: € 8.629.000 per jaar

Sportvelden: 20,4 hectare

Beheerkosten: € 124.000 per jaar

Begraafplaatsen: 15,4 hectare

Beheerkosten: € 308.800 per jaar

Investerings in stedelijk groen over 3 jaar, inclusief nieuwbouwwijken en renovatie-budget: €795.900,- (46,9 hectare)

mensen in dienst voor het onderhoud van haar groen. 'Dat is de mankracht die we nodig hebben om op wintersterkte te blijven. In de zomer besteden we ook werk uit, maar per saldo is dat over het hele jaar nooit meer dan 45 procent. Het meeste werk doen we dus nog altijd zelf.'

Heemtuinen

Die aanpak komt deels voort uit de heemgroen-traditie waardoor Amstelveen internationale faam

Intensief

Efficiënt groenbeheer leunt in Amstelveen grofweg op twee pijlers. Enerzijds is dat intensief onderhoud. 'We laten niets versloffen. We hebben de mensen en de fondsen om groenvoorzieningen goed bij te houden. Dat doen we dan ook. Het resultaat daarvan is dat we nooit puin hoeven te ruimen. We doen in principe alles in het regulier onderhoud. Dat scheelt veel werk en dus veel geld. Als je een jonge berk ziet opkomen waar die niet hoort, dan tik je 'm met de schop om. Wacht je daarmee, dan heb je jaren later een boom te vellen. Dat is natuurlijk aanmerkelijk duurder.' De tweede pijler is het in eigen beheer houden van de werken. Amstelveen heeft circa honderd

Bewegen op muziek. In het Broersepark wordt door omwonenden dankbaar gebruikgemaakt van de openluchtvoorzieningen.

'Er wordt soms onconventioneel gesnoeid in een heempark, om ook de onderlaag licht te geven en visueel aantrekkelijk te maken.'

behoefte aan efficiency en goed rentmeesterschap, volgens Van Hove. 'Op alle afdelingen hebben we specialisten in dienst, van infrastructuur tot groenbeheer. Dat verdient zich terug. Door de kennis binnenshuis te houden, kunnen we niet alleen zelf kwaliteit leveren, maar ook de externe partijen waarmee we werken beter aan de markt toetsen.'

Autonomie

Nog zo'n voorbeeld van typisch Amstelveense

autonomie is te vinden in de kwekerij van de gemeente. Daar worden zaden bewaard en planten en bloemen gekweekt in eigen beheer. 'Als in een van de heemparken een soort verdwijnt, hebben we hier altijd een back-up. We leveren zo nu en dan ook aan externe partijen, die soms van verre komen om hier een zeldzaam zaad of plantje te halen.'

Dat Amstelveen trots is op de groene keuzes die gemaakt worden, is ook te zien aan de entrees van

de stad. Wie bijvoorbeeld over de Keizer Karelweg de stad in komt rijden, wordt verwelkomd door een groene haag van Italiaanse populieren. 'Dat is een statement. Daarmee wil het gemeentebestuur eigenlijk zeggen: Kijk, dit is Amstelveen; dit is een groene gemeente. Daar is echt goed over nagedacht.'

Horizon

Toch gaat die groene haag flink op de schop. De populieren zijn oud en moeten wijken voor jongere aanplant. Het is een van de grote groenrenovaties die in Amstelveen op stapel staan. 'Het duurt even voordat we er weer zo'n mooie bomenlaan voor terugkrijgen. Dat is jammer. Maar daar staat tegenover dat het groen hier straks meer ruimte krijgt.' Van Hove is duidelijk niet iemand die in kortetermijnresultaten denkt. Dat past niet bij haar metier en ook zeker niet bij Amstelveen. 'We hebben hier de blik wat meer op de horizon gericht, denk ik. Zo doen we dat al ruim een eeuw. Over twintig jaar staat hier weer een mooie groene erahaag te wachten op de bezoekers van de stad.'

Be social

Scan of ga naar:

www.stad-en-groen.nl/artikel.asp?id=41-7448

De natuur als canvas. Esthetiek staat centraal in de heemparken. Vloeiende lijnen en véél variatie is het streven.